

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní obchod

Obchodní politika Ukrajiny
(bakalářská práce)

Autor: Artur Shevchenko

Vedoucí práce: Ing. Pavel Žamborský, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a vyznačil všechny citace z pramenů.

V Praze dne 18. května 2008

.....
Shevchenko Artur

Obsah

Úvod.....	3
1. Vymezení makroekonomických údajů o Ukrajině.....	5
2. Ekonomická minulost Ukrajiny.....	6
2.1. Ukrajina v období socializmu.....	6
2.2. Ukrajina v období perestrojky.....	7
3. Charakteristika obchodní politiky Ukrajiny.....	10
3.1. Principy vnější obchodní politiky Ukrajiny.....	10
3.2. Nástroje obchodní politiky Ukrajiny.....	12
3.3. Druhy vnější ekonomické činnosti Ukrajiny.....	14
3.4. Regulace obchodní politiky.....	15
3.5. Celní sazebník Ukrajiny.....	16
3.6. Zóny volného obchodu.....	16
4. Analýza importu a exportu Ukrajiny.....	18
4.1. Katalog importérů a exportérů Ukrajiny.....	21
5. Vztahy Ukrajiny a Evropské Unii.....	22
5.1. Obchodní vztahy Ukrajiny a EU.....	24
6. Vztahy Ukrajiny s Ruskem.....	26
7. Ukrajina a výhled do budoucna.....	28
Závěr.....	30
Použité zdroje a literatura.....	33
Přílohy.....	34
Příloha 1: znaky Ukrajinské statnosti.....	34
Příloha 2: obchod Ukrajiny se státy SNS.....	36

Úvod

Práce je zaměřená na obchodní politiku Ukrajiny a její obchodně-ekonomické vztahy s ostatními zeměmi (EU, Ruská federace). Ukrajina je velký stát, ale nelze ji představit bez obchodních vztahů s ostatními zeměmi – Ukrajina není soběstačná ve smyslu obchodní politiky. Proto značnou pozornost jsem věnoval tomu, jaké má Ukrajina vztahy se zeměmi Evropské unie a Ruskem, protože právě tyto země považují za obchodní partnery Ukrajiny.

Ukrajina je z větší části průmyslovou a zemědělskou zemí, protože se v těchto oblastech se soustřeďuje největší počet výrobních firem a průmyslových podniků. Část vyráběné produkce je exportována do zahraničí – zejména produkty zemědělské výroby a meziprodukty.

Ukrajina má těsné vztahy se státy Společenství nezávislých států. Rusko pro Ukrajinu je velký trh, na kterém se mohou prosadit velcí ukrajinskí výrobci se svým zbožím, které není konkurenceschopné v zemích EU. Ukrajinská tržní konjunktura je dostatečně vyvážená vzhledem k tomu, že Ukrajina přesně ví, na co se musí soustředit a na jaké světové obchodní trendy se má orientovat.

Důležitou otázkou obchodní politiky je velikost investic, které do Ukrajiny plynou. Myslím si to, protože je vidět, že ukrajinské podniky bez zahraniční účasti nemají dostatek prostředků pro rozvoj, jejich výroba je slabá po stránce technické a technologické. Kvalita zboží je špatná, protože nejsou peníze na rozvoj výroby. Konkurenceschopné jsou podniky, které investují do své výroby nebo mají zahraniční investory, které pomáhají podnikům v jejich rozvoji.

Bakalářská práce má dvě části. První část je spíše teoretická, v níž vymezují základní pojmy a statistické údaje, které jsou relevantní pro problematiku obchodní politiky Ukrajiny. Ve druhé části rozebírám jednotlivé příklady z obchodně-politických vztahů Ukrajiny, posuzuji dopady prováděných politik, rozebírám vývoj obchodní politiky v posledních letech.

Práce je logicky rozdělená do několika kapitol. V první kapitole jsem pro úvod popsal důležité makroekonomické údaje o Ukrajině, o její teritoriální uspořádání, o HDP a životní úrovni obyvatel.

Druhá kapitola je věnována základním bodům ukrajinské historie, které jsou spojené s obchodní politikou. Povídám o Ukrajině za období socialismu, o Ukrajině v období Perestrojky. Jsou to historické okamžiky, které ovlivnily základní směry ukrajinské obchodní politiky.

Třetí kapitola je věnována vnějším vztahům Ukrajiny, zejména s Evropskou Unií, s Ruskem, které je největším obchodním a historickým partnerem Ukrajiny. Důležitou zmínkou v této práci je dokument, který byl vypracován Radou Ukrajiny o vnější ekonomické politice.

Jako cíl práce si stanovím: popsat a vymezit základní principy obchodní politiky Ukrajiny, hlavní body její integrace do Evropské unie, vymezit hlavní aspekty obchodní politiky Ukrajiny, nástroje a oblasti regulace.

Práce je napsána pomocí odborných knih a aktuálních internetových zdrojů. Veškeré informační zdroje a literatura jsou uvedené na konci práce v kapitole „Použité zdroje a literatura“. Práce obsahuje citace z knih a z internetových stránek. Prameny jsou citovány podle pravidel citací ČSN 01 0197, vždy s odkazem na příslušný zdroj.

1. Vymezení makroekonomických údajů o Ukrajině

Ukrajina je východně evropskou zemí, která hraničí s Ruskou federací, Moldavskem, Rumunskem, Maďarskem, Slovenskem, Polskem, Běloruskem. Ukrajina je nezávislým státem, členem Společenství nezávislých států, které vzniklo po rozpadu Sovětského svazu. Hlavním městem Ukrajiny je Kyjev. Dále je Ukrajina členem Organizaci spojených národů¹, Organizaci bezpečnosti a spolupráce v Evropě², a Organizace pro hospodářskou spolupráci černomořských zemí.

Ukrajina je 44. největším státem na světě o rozloze 603 700 km², má 46 490 400 obyvatel. Státním jazykem je ukrajinština, která byla zavedená v roce 1991. V roce 1999 v ukrajinských základních a středních školách zmizela ruština, která po dlouhou dobu byla druhým státním jazykem.

Státní forma je republika, má znaky parlamentní republiky a prezidentské republiky. Prezidentem je v současné době Viktor Juščenko. Parlament Ukrajiny je jednokomorový.

Hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele Ukrajiny je 8850 americký dolarů. Na HDP se značným způsobem podílí služby (z 62 procent), průmysl (z 26 procent) a zemědělství (12 procent).

Nejdůležitějšími sektory hospodářství na Ukrajině je těžba černého uhlí v oblasti Donbasu. Ukrajina je průmyslovou zemí. Na Ukrajině se těží železná ruda, magnetické a uranové rudy, titan, chrom, nikl, bauxit, fosfáty, síra, rašelina, ropa, sůl, grafit a mangan.

Ukrajina je hodně navštěvovanou zemí. Cestovní ruch se zde rozvíje kvůli turistům z evropských států, kteří sem cestují k moři, na hory lyžovat nebo kvůli horské turistice a do západní části Ukrajiny pro památky a zábavu. Ukrajina je pro turisty lákavá z důvodu nízkých cen, exotických podmínek dovolené a dobrých klimatických podmínek.

---

¹ OSN

² OBSE

2. Ekonomická minulost Ukrajiny

2.1 Ukrajina v období socialismu

Po říjnové revoluci v Rusku přišla doba represí a ideologické nepřijatelnosti podnikání. Občanská válka a politika „válečného komunismu“ nepřijímají základy individuálního podnikání. Nebyl základ pro rozvoj podnikatelské infrastruktury. Všichni podnikatelé, kteří se nějak osvědčili v období „Nové ekonomické politiky“³ byli likvidováni. Na schůzce 1927 Stalin prohlásil, že je nutné zlikvidovat sedláky, „nepmana“, a další typy podnikatelů. Do roku 1939 v Sovětském svazu byly zlikvidovány všechny druhy a náznaky podnikatelů.

V roce 1953 se znovu začali objevovat lidé s podnikatelskými předpoklady, protože situace ve společnosti umožňovala znovu ukázat své schopnosti. Někteří ekonomové předpokládají, že během tohoto období se objevila první „šedá ekonomika“, protože podnikání „ve velkém“ se nemohlo ukázat. Vláda by na tuto činnost reagovala docela agresivně.

Podle statistických údajů, které byly již „v novém období“ zjištěné ohledně „šedé ekonomiky“ socialistického období, 70 procent spotřebitelů oblečení, 57 procent spotřebitelů potravin, 38 procent spotřebitelů léků byly koupeny na „šedém trhu“.

Takový typ podnikání kompenzoval mezery na trhu, mechanismem, který spravoval disproporce sovětské plánové ekonomiky. Obchodní politika Ukrajiny v této době ještě neexistovala, ani nemohla existovat, protože byly uzavřeny veškeré zahraniční komoditní trhy a obchodní komunikace s ostatními zeměmi neexistovala.

Po roce 1953 až do roku 1990 podnikání na Ukrajině mělo následující znaky:

- 1) Nutná přeměna podnikatelské činnosti do šedé ekonomiky,
- 2) Výkon funkce kompenzátora hospodářských vztahů ve státě,
- 3) Obrovské příjmy „šedých podnikatelů“

Pouze v roce 1990 se podnikání stalo zákonné a běžný druh činnosti.

---

³ NEP – Novaja ekonomičeskaja politika

2.2 Ukrajina v období „perestrojky“

Perestrojka - politické a ekonomické reformy, které proběhly v Sovětském svazu v letech 1986 - 1991⁴.

Perestrojka začala z podnětu hlavy KPSS⁵ Michala Gorbačeva. Perestrojka přivedla k výrazným změnám v životech lidí, státu a celkově ve světě.

V průběhu Perestrojky se zjistily hlavní problémy, které se neřešily celá desetiletí. Hlavní problémy se vyskytly v politické, ekonomické oblasti a v oblasti mezinárodní politiky. Hned se politický systém rozdělil na dva tábory, jeden, z nichž podporoval socialistický režim, druhý zastával kapitalistický model rozvoje společnosti a ekonomiky.

Na začátku 90. let se prosadily základní změny a reformy v sovětské společnosti, což zásadním způsobem vedlo k rozpadu Sovětského svazu.

Michael Gorbačev se stal generálním tajemníkem KPSS v roce 1985. V roce 1986 již mluvil o potřebě provést reformu a tvrdil, že bez „malé revoluce“ je zbytečné jakékoliv úsilí politických stran. Již tentokrát se mluvilo o demokracii, o svobodě médií a volnosti občanů. Bylo to poprvé, co se tiskly předtím zakázané knihy a literární úryvky.

Cíle Perestrojky byly následující:

- 1) Přeměna KPSS ze státní struktury do reálné politické strany.
- 2) Rozšíření demokracie uvnitř politického systému,
- 3) Provádění voleb založených na alternativním základě⁶, první alternativní volby proběhly v létě 1987, poprvé za celou historii Sovětského svazu.

---

⁴ Zdroj: Wikipedia, ruská verze, hledaný výraz „*перестройка*“

⁵ Komunistická strana Sovětského svazu (Z ruštiny: Komunističeskaja partija Sovětskogo sojuza)

⁶ Od roku 1918 volby probíhaly na základě hlasování za jediného možného kandidáta na každou pozici

Právě Perestrojka byla začátkem rozvoje obchodní politiky Ukrajiny, protože byly předpoklady komunikace se zahraničím a trh Ukrajiny se osamostatnil.

Po dlouhém období totalitarismu a tendenci stahovat z prodeje spotřebitelské zboží, pro Ukrajinu ani Perestrojka Gorbačeva nebyla záchranou. Tato země byla ekonomicky oslabená a deformována po období socialismu. Perestrojka byla chaotická a neměla jednotný a naplánovaný průběh. Perestrojka trvala 5 let, během nichž se situace na Ukrajině ještě zhoršila. Po skončení Perestrojky Ukrajina ještě měla provádět spoustu vnitřních ekonomických a tržních reforem a naladovat vnější vztahy s bývalými sovětskými státy.

Přechod Ukrajiny k tržní ekonomice v té době ještě byl nemožný. Ukrajina neměla dostatek finančních prostředků v rozpočtu, neměla dostatek síl a ekonomického zdraví na přijímání nových důležitých opatření. Hlavním problémem Ukrajiny byl „bludný kruh chudoby“, žádná ze světových velmocí nevěděla, že existuje Ukrajina, která nemá zkušenost v ekonomických otázkách a již dlouho nesleduje své vlastní zájmy, ale je podřízená většímu politickému a ekonomickému aparátu.

Ukrajina se podobala opuštěnému dítěti, které se měl zorientovat v současném světě a navázat kontakty s ostatními státy. Po Perestrojce ekonomika Ukrajiny přešla do fáze úpadku a dlouhotrvající krize. Překonání této krize pro Ukrajinu znamenalo zvýšení ekonomického růstu a ekonomického rozvoje.

24 srpna 1991 byla Ukrajina prohlášena za nezávislou demokratickou republiku. 8 prosince 1991 předseda Vrchní Rady Běloruska S. Šuškevič, prezident Ruska B. Elcin a prezident Ukrajiny L. Kravčuk podepsali Dohodu o vytvoření Společenství nezávislých států. Podle této Dohody Sovětský svaz „jako subjekt mezinárodního práva a geopolitická realita končí svou existenci“. 21 prosince 1991 ve městě Alma – Ata byla podepsána Dohoda ostatními státy: Azerbajdžánem, Arménií, Kazachstánem, Kyrgyzstánem, Moldávií, Tádžikistánem, Turkmenistánem, Uzbekistánem.

Pokud budu teoreticky mluvit o účinnosti Perestrojky, musím říct, že každá změna neúčinného totalitárního systému je k lepšímu. Gorbačov je v bývalých socialistických státech považován za spíše negativní postavu, než pozitivní. Já si však myslím, že nebýt Gorbačeva, Ukrajina by stále žila za železným závěsem, těžko bychom mohli dělat výhledy do budoucna za podmínek socialismu, nešlo by dneska vůbec mluvit o obchodní politice Ukrajiny.

3. Charakteristika obchodní politiky Ukrajiny

Na Ukrajině existuje dokument, který se nazývá „Studie o obchodní politice Ukrajiny“. Tento dokument byl vypracován na základě studií o obchodních politikách všech států SNS. Tento dokument byl schválený Ekonomickou Radou SNS dne 15. března 2002.

Studie je vypracována Výkonným výborem SNS na základě národní zprávy, která byla předložena Ministerstvem ekonomiky.

Cílem této studie je dosažení transparentnosti obchodní politiky, regulace pravidel a spolupráce v oblasti koordinace některých otázek. Dalším cílem je formování a efektivní fungování zóny volného obchodu, regulérní objektivní hodnocení základních ekonomických ukazatelů, rozvoj spolupráce v oblasti obchodu mezi státy-členy SNS.

Vnější obchodní politika Ukrajiny je upravována různými ustanoveními, zákonodárnými a normativními akty, mezinárodními smlouvami mezi Ukrajinou a státy SNS, a jinými státy. Ukrajina musí též splňovat podmínky, které jsou nařízené pro členy WTO (Světové obchodní organizace), zejména úpravu celního sazebníku a celních kvót pro určité druhy výrobků, protože 16. dubna 2008 na Ukrajině byla ratifikována smlouva o vstupu Ukrajiny do Světové obchodní organizace. Tím pádem, Ukrajina bude členem WTO již od poloviny května.

3.1. Principy vnější obchodní politiky Ukrajiny

Subjekty hospodářské činnosti Ukrajiny a jiné zahraniční subjekty musí sledovat následujících principy:

- 1) Princip suverenity obyvatel Ukrajiny při provádění obchodních činností, zejména:
  - a) výhradní právo obyvatel Ukrajiny nezávislé a samostatně provádět vnější ekonomickou činnost a řídit se právními předpisy Ukrajiny,

- b) povinnost Ukrajiny se řídit všemi smlouvami a závazky Ukrajiny před ostatními státy co se týče oblasti mezinárodních ekonomických vztahů,
- 2) Princip svobody vnější ekonomické činnosti a podnikání, zejména:
- a) práva subjektů provádějících vnější ekonomickou činnost dobrovolně vstupovat do vnějších ekonomických vztahů,
  - b) práva subjektů provádějících vnější ekonomickou činnost realizovat činnost jakoukoliv formou, která není výslovně zakázána zákony Ukrajiny,
  - c) povinnost dodržovat pořádek, který je nařízen ze zákonů Ukrajiny,
  - d) výhradní právo soukromého vlastnictví subjektů provádějících vnější ekonomickou činnost a práva na všechny zisky, výhody, požitky a plody z prováděné činnosti,
- 3) Princip rovnosti a nediskriminace před zákony Ukrajiny, zejména:
- a) rovnost všech subjektů provádějících vnější ekonomickou činnost a státu před zákonem bez ohledu na formu podnikání,
  - b) zákaz všech činností států (za výjimkou těch, které jsou předpokládány ze zákona) zasahovat do soukromého podnikání a diskriminovat subjekty provádějící vnější ekonomickou činnost,
  - c) Nemožnost omezit činnost subjektů provádějících vnější ekonomickou činnost za výjimkou případů, které jsou stanoveny zákonem,
- 4) Princip svrchovanosti zákona, který spočívá v:
- a) Regulování vnější ekonomické činnosti pouze zákony Ukrajiny,
  - b) Zákaz používání podzákonných aktů a nařízení státních orgánů, které omezují činnosti ekonomických subjektů, a není to upraveno zákonem,
- 5) Princip ochrany zájmů ekonomických subjektů, který spočívá v:

- a) zabezpečení rovného postavení ekonomických subjektů a zahraničních subjektů, které provádějí ekonomickou činnost na území Ukrajiny,
  - b) postupování na základě principu rovnosti všech ekonomických subjektů na území Ukrajiny a za její hranicemi na základě mezinárodního práva,
  - c) zabezpečuje ochranu státních zájmů Ukrajiny na území Ukrajiny a za hranicemi Ukrajiny,
- 6) princip ekvivalence směny, zákaz cenové diskriminaci.

3.2. *Nástroje obchodní politiky Ukrajiny*

V režimu volného obchodu, který je založen na principu absolutních a relativních výhod států, je důležité dosáhnout neefektivnějšího využití zdrojů. Volný obchod s jinými státy může vést k velkým problémům, které je potřeba regulovat. Ochranařská politika státu může přispět k zamezení výskytu těchto problémů.

Je hodně argumentů pro a proti ochranařské politiky Ukrajiny. Někteří ekonomové tvrdí, že poměrně mladou ekonomiku Ukrajiny je potřeba stimulovat a odstranit veškerá omezení cenová a množstevní. Jiní ekonomové se shodují na tom, že ekonomika Ukrajiny může být poškozená neomezeným dovozem, proto je potřeba nastavit určité hranice a regulovat obchodní politiku Ukrajiny pomocí nástrojů obchodní politiky. Druhá skupina (stoupenci ochranařské politiky) konstatuje, že režim volného obchodu zvyšuje nezaměstnanost v krátkém období, protože mění strukturu zaměstnanosti. Volný obchod vede ke snížení poptávky na některé zboží, čímž zvyšuje nezaměstnanost v dané oblasti. Pracovní síla se bude přemísťovat do oblastí, které vyrábějí exportní zboží a tak se změní struktura zaměstnanosti. Proto je nezaměstnanost za podmínek volného obchodu pouze krátkodobou záležitostí.

Dalším argumentem omezení vývozu a dovozu je ten, že je potřeba diverzifikovat zboží a služby. Diverzifikace snižuje závislost Ukrajiny od sociálně-ekonomické a politické konjunktury na světových trzích. Diverzifikace může zachránit vnitřní ekonomiku Ukrajiny od mezinárodních politických dějů, snížení výroby v zahraničí, výkyvů poptávky a nabídky po určitém zboží, čímž může zaručit stabilitu ekonomiky a závislost ekonomiky pouze na vnitřních zdrojích. Musí se ale uvědomit, že diverzifikace může přivést k tomu, že ekonomika

Ukrajiny bude spíše negativně ovlivněná přehnanou ochranářskou politikou, protože nebude otevřená vůči zahraničním trhům a bude se málo rozvíjet.

Dalším nástrojem Ukrajiny v oblasti obchodní politiky je ochrana „mladých průmyslových oblastí“. Takovými průmyslovými oblastmi jsou ty, ve kterých není dosaženo optimální efektivity, ale je to oblast rozvíjející a dynamická. Je konstatováno, že pokud při rozvoji této oblasti se bude provádět ochranářská politika, může se tato oblast rozvíjet rychle a za nějakou krátkou dobu již konkurovat na mezinárodních trzích. Jedním z příkladů této oblasti na Ukrajině je automobilový průmysl. Pod ochranářskou politikou v tomto smyslu rozumíme dotování průmyslové oblasti, omezení dovozu příbuzného zboží na vnitřní trh.

Antidumpingové nástroje hrají důležitou roli v ochranářské politice Ukrajiny. Dumpingem rozumíme tlačení cen zboží dolů za účelem odstranění konkurentů, obsazení monopolních pozic a následné zvýšení cen. Dumping můžeme přeložit jako „ekonomické pirátství“, „cenovou diskriminaci“. Dumping ale nemůže být vysvětlením pro stálé obchodní omezení a kvóty, protože v dlouhém období narušuje základní předpoklady dobře fungující obchodní politiky.

V předchozím textu jsem hovořil o „necenových“ nástrojích obchodní politiky Ukrajiny. Důležitými „cenovými“ nástroji ochrany jsou následující: cla a poplatky, dovozní kvóty, vývozní kvóty, dotování vývozu. Cla nebo poplatky jsou nejpoužívanějším nástrojem obchodní politiky Ukrajiny, protože má to nejen kvantitativní účinek, ale též přináší značnou část finančních prostředků do státního rozpočtu. Clo je v podstatě daň ze zboží, které je dováženo nebo vyváženo. Pokud cla jsou zavedena pouze za účelem zvětšení státního rozpočtu, potom jsou to fiskální cla. Pokud cla jsou zavedena pro odstranění nebo omezení dovozu – potom jsou to ochranářská cla.

Dovozní cla na Ukrajině jsou dvojí povahy. První typ cla je stanovení procenta ceny zboží. Druhý typ cla je odvozen od velikosti dovážené dodávky zboží.

Dovozní a vývozní kvóty jsou nástrojem obchodní politiky, prostřednictvím kterých jsou stanovené maximální objemy dovozu a vývozu určitého zboží za určité časové období. Takové omezení je absolutní, často slouží jako ochrana „mladých průmyslových oblastí“, o čemž jsem psal v předchozím textu.

Posledním nástrojem ochranářské politiky Ukrajiny jsou licence a podnikatelská oprávnění. Pro dovoz zboží na Ukrajinu je potřeba mít certifikát kvality. Pokud mluvíme o obchodní spolupráci Ukrajiny se zeměmi EU a Ruskem, můžu říct, že tento systém je

mnohem zjednodušen, protože jsou to stálí obchodní partneři. V případě obchodní politiky Ukrajiny a spolupráci s jinými státy (například Taiwan, Čína, státy Latinské Ameriky), je tento proces složitý, v některých případech až nereálný.

V současné době na Ukrajině neexistuje žádná strategie ochranné politiky a využívání nástrojů. Nástroje obchodní politiky se používají příležitostně, vznikají nové potřeby ekonomiky, na které vláda Ukrajiny reaguje zavedením nového nástroje. Důležité je si uvědomit, že tyto nástroje musí se navzájem doplňovat, jinak jsou neúčinné a v krátkém období nevedou k efektivnosti obchodní politiky

3.3. Druhy vnější ekonomické činnosti Ukrajiny

Mezi druhy ekonomické činnosti na Ukrajině patří:

- 1) export a import zboží, služeb, kapitálu a pracovní síly,
- 2) poskytování služeb v oblasti pojišťovnictví, výroby, konzultační, dopravní, marketingu, konzultační, zprostředkování, finančních služeb apod.,
- 3) vědecká, technická, výrobní, patentní, pedagogická, hospodářská, příprava kvalifikovaných pracovníků,
- 4) mezinárodní finanční operace a operace s cennými papíry v případě, které jsou určeny zákonem Ukrajiny,
- 5) Úvěrové a platební operace mezi subjekty ekonomické činnosti, bankovní, pojišťovnické činnosti,
- 6) Podnikatelské činnosti mezi subjekty provádějícími vnější ekonomickou činnost, která zahrnuje zakládání nových forem společností, provádění hospodářských operací, společenské vlastnictví na území Ukrajiny a za její hranicemi,
- 7) Podnikatelská činnost na území Ukrajiny, která zahrnuje udělování licencí a oprávnění, patentů, know-how, obchodních značek, a jiných nemateriálních objektů soukromého vlastnictví,
- 8) Organizace a provádění veletrhů, výstav, pořádání konferencí, velkoobchod a maloobchod na území Ukrajiny, a další.

3.4. Regulace obchodní politiky

Jedním ze směrů regulace obchodní politiky Ukrajiny je registrace regionálními úřady různých smluv mezi subjekty podnikání. Registrace je prováděná na základě nařízení prezidenta Ukrajiny „O evidenci některých druhů smluv na Ukrajině“. Dle tohoto nařízení veškeré smlouvy, které jsou na částku vyšší než 1,5 miliony amerických dolarů. Tyto smlouvy mohou být z následujících oblastí:

- 1) Zboží, které je dovážené nebo vyvážené na základě mezinárodních smluv o obchodně-ekonomické spolupráci,
- 2) Zboží, které je předmětem exportu a je regulované zákony Ukrajiny a mezinárodními smlouvami,
- 3) Zboží, které je původem z Ukrajiny, ale jeho import je omezen s cílem zabránit dumpingu,
- 4) Zboží, které je vyráběné na Ukrajině, jehož import do jiných zemí je omezen. Jsou dané kvóty vývozu do jiných zemí a zboží musí mít certifikáty kvality,
- 5) Zboží, které je vyráběné na Ukrajině, jehož vývoz je uskutečněn v rámci barteru.

Zboží, které je předmětem mezinárodních smluv, je stanovené Ministerstvem ekonomických vztahů Ukrajiny.

3.5. Celní sazebník Ukrajiny

Vzhledem k tomu, že Ukrajina je těsně před vstupem do Světové obchodní organizace – WTO, je pro ni důležité splňovat kritéria vstupu nejen po dobu několika měsíců, ale plně změnit své standardy a normy, včetně celního sazebníku.

Ukrajina harmonizovala celní sazby s celními sazbami EU. 15 června 2007 prezident Viktor Juščenko podepsal nové znění celního zákona.

Dle nového celního zákona se ukrajinský systém přizpůsobuje ke světovým normám, jsou eliminovány neshody v systémech mezinárodní klasifikaci zboží. Zákon stanoví, že celními kódy zboží, které jsou vyráběné na Ukrajině, jsou kódy, které jsou plně harmonizovány dle mezinárodních celních předpisů.

V novém celním zákoně je stanoveno, že stanovení nových celních sazeb na export a import zboží bude provádět Vrcholná Rada Ukrajiny. Každý nový celní kód nebo nová celní sazba budou přijaty ve formě zákona, který zamezí výskytu neoprávněných činností celních kontrol apod.

Dle mého názoru, takové změny nepřivedou k velké změně na ukrajinském trhu, protože možné změny již dávno byly předpokládány podnikateli a firmami. Tento zákon je důležitý většinou pouze po formální stránce, protože eliminuje všechny překážky pro vstup Ukrajiny do Světové obchodní organizace.

3.6. Zóny volného obchodu

Mezi Evropskou unií a Ukrajinou neexistuje zóna volného obchodu. Existují mezinárodní smlouvy na snížení některých cel a poplatků. Mluví se o odstranění kvót na textilní výrobky, které se dovážejí z Ukrajiny do zemí EU. Na tomto trhu jsou textilní výrobky více konkurenční, Ukrajina se začala orientovat na zvýšení kvality svých textilních zboží.

Ukrajina může úpět při vytváření zóny volného obchodu mezi EFTA (Evropskou asociací volného obchodu), jejíž členy jsou státy: Norsko, Švýcarsko, Island, Lichtenštejnsko. Stát se tak může ještě předtím, než se Ukrajině podaří vytvořit zónu volného obchodu

s Evropskou unií. Odpovědným orgánem, který se stará o vytvoření vhodných podmínek pro vstup Ukrajiny do EFTA, je departament ekonomické spolupráce Ukrajiny. Dobrým začátkem pro vstup Ukrajiny do zóny volného obchodu se zmíněnými státy může být vstup Ukrajiny do WTO.

Pro Ukrajinu vstup do EFTA je velkou příležitostí, protože po navázání těsné spolupráci v rámci těchto zemí Ukrajina se může dál snažit pro vstup do EU a bude ve svých snahách více úspěšná.

Další novinkou je předpokládané odstranění kvót na export a import obilí: pšenice, ječmene, žita, kukuřice, apod. Tohle rozhodnutí vlády je spojeno s tím, že za několik měsíců Ukrajina začne sbírat úrodu obilí, která by za příznivých podmínek mohla být velice dobrou. Již v říjnu 2007 se mluvilo o odstranění kvót na import a export obilí, ale stalo se tak jen na určitý časový úsek. Vláda se totiž bála, že při zvětšení exportu obilí Ukrajina bude cítit nedostatek na vnitřním trhu a nebude moci nahradit své výrobky zahraničními.

Ukrajinská vláda projednává zvýšení kvóty na export slunečnicového oleje. Největšími firmami exportéry se staly firmy: Kernel –Trade, SunTrade, Zaporožsky MŽK, Kreativ.

V roce 2007 ukrajinská vláda projednávala snížení celních sazeb pro exportéry Litvy na některé potravinářské výrobky. Změny celních sazeb musí proběhnout již v roce 2008. Na některé potravinářské výrobky se celní sazby sníží až o 94 procent, to znamená, že pro některé výrobky již bude existovat zóna volného obchodu. Prezident Ukrajiny V. Juščenko argumentuje snížení sazeb tím, na Ukrajině je nedostatek masa a masných výrobků. Na Ukrajině je maso dražší, než v Litvě, proto u exportérů Litvy je obrovská šance prosadit se na ukrajinském trhu.

Celkově od počátku roku 1996 bylo na Ukrajině vytvořeno 21 bezcelních a zvláštních ekonomických zón. Každá zóna byla vytvořena a funguje na základě zvláštního zákona. Místní a zahraniční investoři mohli v uvedených zónách využívat daňových, celních a jiných finančních úlev. Vzhledem k velmi silnému negativnímu ohlasu ze strany zahraničních investorů lze však očekávat v průběhu dalších let změny, i když investice do zmíněných zón ve většině případů nepřinášely požadovaný efekt. Značná část podniků přesunula svoji činnost do zón jenom kvůli tomu, aby se vyhnuly daním.

4. Analýza importu a exportu Ukrajiny

Ukrajina je jedním z prvních států ve světě, ve kterém vnější obchod je stejně velký jako HDP. To znamená, že příznačná část podnikání na Ukrajině je spojená s vnějším ekonomickým obchodem. V současné době 40 a 56 procent HDP je tvořeno pouze exportem. Dle údajů Ministerstva ekonomiky Ukrajiny pouze 17 procent je tvořeno konečnou výrobou. To znamená, že Ukrajina je závislá na importu na 80 procent.

Příznivé ukazatele exportu zemědělské výroby jsou výsledkem dobré úrody v posledních pěti letech. Na světovém trhu Ukrajina nemůže být na prvním místě, protože jsou další zemědělské státy, které dodávají na světový trh produkci.

První místo v ukrajinském vývozu má hutnictví. Za posledních 5 let exportované množství hutních výrobků dělá cca 48 procent celkového exportu každoročně. Tento trend začíná slábnout, protože Ukrajina mění své směry obchodní politiky. V posledních letech Ukrajina zaostává v mezinárodním obchodě potrubím, což snižuje poptávku po ukrajinské hutní produkci.

Druhé místo v ukrajinském vývozu má strojírenství, chemický průmysl, produkty rostlinné výroby a minerální produkce.

Z komoditní struktury exportu Ukrajiny je vidět, že převládají průmyslová odvětví, která jsou spojená se zpracováním meziprojektu – strojírenství, automobilový průmysl, chemický průmysl. Tyto tendence pokračují i nadále, avšak vláda Ukrajiny má za cíl rozvíjet odvětví služeb a zpracováním výrobků pro konečného spotřebitele. Na základě ekonomických předpokladů právě tyto oblasti jsou průmyslem budoucnosti.

Je důležité mít na zřeteli problémy národních výrobců kovů, které vznikly z důvodu politiky Spojených států a obchodní války s Ruskem. V případě obchodní války s Ruskem je zřejmé, že pro Rusko takové obchodní boje nebudou velice ztrátové, protože import z Ukrajiny nemá strategickou povahu. Rusko může snížit objem ukrajinského exportu o 30-40 procent.

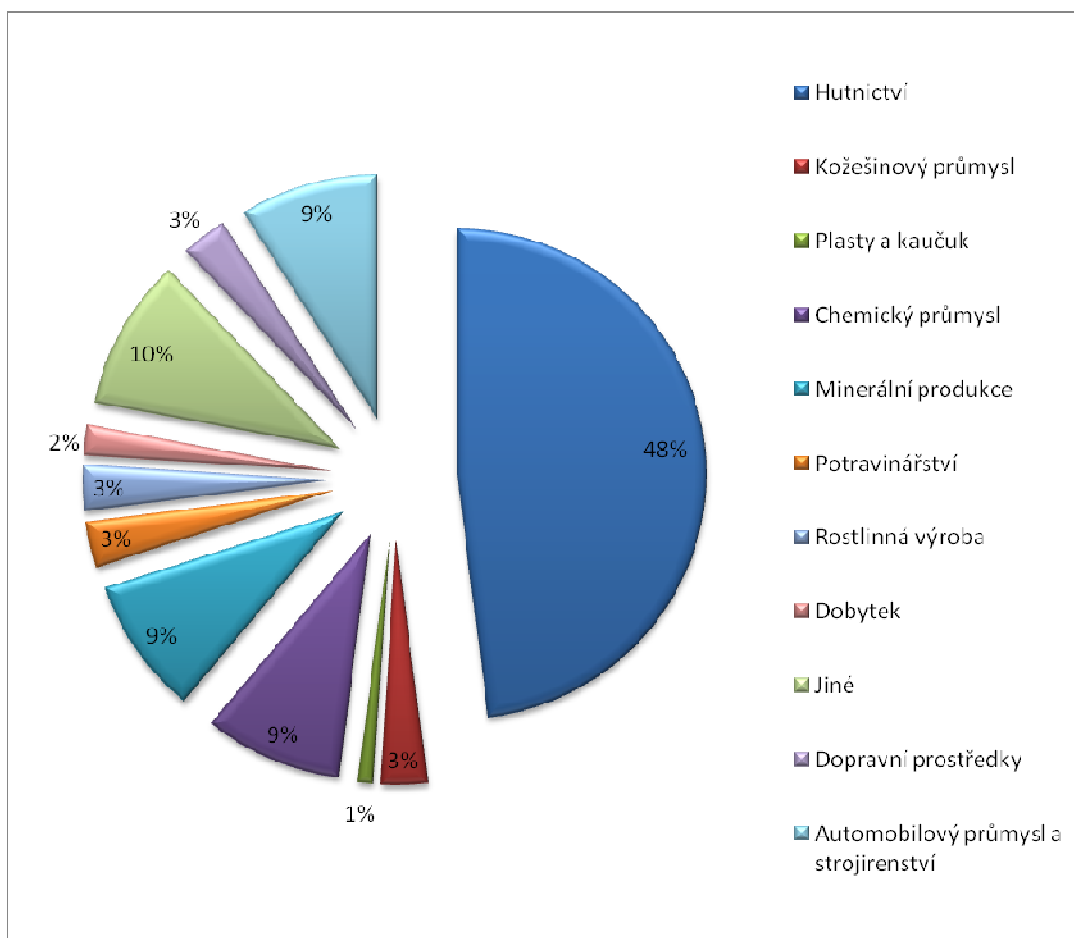
Import do Ukrajiny je stále rostoucí. Zvyšující se životní úroveň obyvatelstva dovoluje obyvatelům kupovat dražší zahraniční výrobky a nahrazovat národní výrobky zahraničními substituty. Je důležité, že ukrajinský vnitřní trh je velice zajímavý pro zahraniční importéry.

Zvýšení importu do Ukrajiny o 38 procent za posledních pět let svědčí o tom, že po dvouletém ekonomickém spadu se zvýšila platební schopnost obyvatelstva. Ukrajinský export je málo diferencován – víc jak 50 procent tvoří hutní průmysl a chemický průmysl. Taková struktura exportu snižuje konkurenceschopnost Ukrajiny. Většina zboží, která je importována do Ukrajiny spadá do oblasti strategického importu. Jsou to například některé druhy energetických produktů, auta, stroje a papír.

Centrální banka Ukrajiny zjistila, že se import ropy a ropné meziprodukty snižuje, ale zvyšuje se import plynu a konečných ropných výrobků. Roste podíl na importu osobních automobilů. Ukrajina je jedním z prvních států v žebříčku importérů automobilů. Na Ukrajině se v současné době prodává více automobilů na osobu než v Rusku.

V lednu-únoru 2008 export zboží z Ukrajiny činil 8 miliard amerických dolarů, import – 9 miliard amerických dolarů. Předpověď Centrální banky ohledně schodku ukrajinské obchodní bilance je 11 miliard amerických dolarů.

Obrázek č. 1: Komoditní struktura exportu Ukrajiny (2002-2007)

Zdroj: <http://masters.donntu.edu.ua/2004/fem/kvanin/diss/index2.htm>

4.1. Katalog importérů a exportérů Ukrajiny

Na Ukrajině se každoročně vydává informační katalog „Importéři a exportéři Ukrajiny“. Je to unikátní věc, protože v průběhu 6 posledních let tento katalog poskytuje informaci o největších podnicích ve státě a prezentuje ukrajinské firmy na světovém trhu.

Katalog se vydává od roku 2001, obsahuje důležitou informaci o vnější ekonomické činnosti Ukrajiny. V příloze katalogu je CD, které funguje nejen jako informační pomůcka, ale též jako databáze firem. Databáze se aktualizuje každý měsíc.

Ministerstvo ekonomiky Ukrajiny používá tento katalog jako nástroj pro prezentace a mezinárodní konference. Tento katalog je distribuován na veletrzích a v ekonomických centrech různých států.

V katalogu je možné najít 1550 největších firem Ukrajiny, které uskutečňují ekonomickou činnost, zboží, které je importováno nebo exportováno, objemy importu a exportu, ratingy importu a exportu zboží, finanční ukazatele akciových společností, existence certifikátů ISO ve firmách, archivní údaje z předchozích katalogů.

Tento katalog není bezplatný, kupuje se prostřednictvím internetu nebo ve velvyslanectví Ukrajiny.

5. Vztahy Ukrajiny a Evropské unie

Zkušenosti jiných států v evropské ekonomické integraci nám dává možnost stanovit předpoklady pro integraci dalších států. Pro Ukrajinu vstup do Evropské unie je příležitostí, která otočí ekonomiku Ukrajiny nohama vzhůru. Vstup do Evropské unie přispěje k výraznému pokroku, rozvoji ekonomiky, přílivu zahraničních investic a prostředků ze strukturálních fondů EU. Ale nejdůležitějším výsledkem vstupu Ukrajiny do EU bude zóna volného obchodu bez množstevních omezení s 25 novými vyspělými státy.

Na rozhraní 21. století se Evropská unie začala rozšiřovat nejrychlejšími tempy za dobu své existence. Počet členů vzrostl kvůli vstupu Pobaltských států a států východní Evropy. Po vstupu nových států EU má nový teritoriální a demografický potenciál. Rozloha Evropské unie se po vstupu nových států zvýšila o 34 procent, obyvatelstvo o 29 procent. Evropská unie je největším trhem ve světě, má 500 milionů spotřebitelů. Evropská unie je dominantní v politické oblasti ve světě, což zabezpečuje příslušné postavení EU ve světovém měřítku, nový statut a ekonomickou pozici.

Mluví se o vstupu Ukrajiny do EU spíše teoreticky, ale faktem je, že už se o tom dlouhou dobu diskutuje. Smím teda předpokládat, že není vstup Ukrajiny do EU nemožný. Vždyť Ukrajina je geograficky sousedícím státem s členskými státy EU, je blízka svou technologickou a ekonomickou úrovní státům, které v roce 2007 vstoupily do Evropské unie (Bulharsko, Rumunsko). V současné době je Ukrajina na konci transformace v oblasti vnitřního trhu a obchodní politiky. Tím myslím schopnost Ukrajiny účastnit se mezinárodních tržních operací, provádět importní a exportní operace ve světovém měřítku. Značnou roli hraje i to, že Ukrajina má podobný politický aparát jako země EU, je to demokratický stát se znaky parlamentní republiky. Historické zkušenosti prokazují, že po vstupu do Evropského prostoru Ukrajina bude schopná realizovat svůj ekonomický, politický, intelektuální potenciál.

Bohužel musím přiznat, že ekonomika Ukrajiny zatím nevykazuje nutné předpoklady pro vstup do Evropské unie, nejsou možnosti pro komplexní integraci. Integrační proces se musí rozvíjet postupně. Na jednu stranu, Ukrajina je vysoce závislá na státech SNS a Ruska co se týče hospodářství a zemědělství. Rusko je nejdůležitější geopolitická priorita pro

Ukrajinu, účastní se ve vnější ekonomické politice Ukrajiny. Na druhou stranu, evropská integrace je pro Ukrajinu výzvou. Po zvládnutí určitých kroků a po vstupu Ukrajiny do EU všechno by se mohlo změnit. Ekonomická stabilita a zvýšení životní úrovně jsou hlavními důsledky vstupu Ukrajiny do evropského prostoru.

Pro Ukrajinu je důležité vymezit hlavní problematické oblasti, které jsou klíčové pro vstup do Evropské unie. Je nutné ukázat svůj ekonomický potenciál, reformovat ekonomiku, vytvořit vhodnou a přehlednou právní úpravu všech tržních vztahů.

Pouze po splnění závazných pravidel ve výše zmíněných oblastech ekonomiky může Ukrajina uvažovat o vstupu do Evropské unie a o integraci do evropského systému. Ukrajina si musí stanovit priority, jež musí rozdělit na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Ukrajina přijala program „Ukrajina – 2010“, ve kterém je označena jako největší stát středně-východní Evropy. Dle tohoto programu se vnější politika Ukrajiny bude rozvíjet v následujících směrech:

- 1) Zabezpečení integrace do evropských politických a ekonomických struktur, plné využití investičních možností, moderních technologií, dosažení kvalitní nové úrovně informační a kulturní součinnosti. Dosažení tohoto cíle bude zabezpečeno splněním Dohody o partnerství a kooperace a postupným zaváděním Strategie integrace Ukrajiny do EU,
- 2) Aktivizace součinnosti s Radou Evropy s cílem zavedení na Ukrajině jednotných přístupů a standardů, co se týče svrchovanosti práva, sociálních a humanitních oblastech,
- 3) Posílení kooperace v rámci regionálních a subregionálních struktur, aktivní účast v činnosti regionů a nových formách transhraniční spolupráce.

Rozvoj mezinárodních ekonomických vztahů Ukrajiny a zeměmi Evropské unie musí zapadat do celkové strategie transformace ukrajinské ekonomiky. Ukrajina musí spolupracovat s evropskými státy v oblasti vytvoření předpokladů pro překonání zaostávání Ukrajiny od ostatních členských zemí.

5.1. Obchodní vztahy Ukrajiny a EU

Evropský trh zajímá Ukrajinu jako zdroj devizových příjmů, dlouhodobých investic, nových technologií a funkční tržní systém. Nestabilní stav ukrajinské ekonomiky, vysoká úroveň nejistoty v oblasti perspektiv a směru reformování hospodářského systému, nestabilita zákonodárství, omezené finanční prostředky v ukrajinských podnicích, neexistence garancí co se týká soukromého vlastnictví, nezajišťují nejlepší podmínky pro vstup evropského kapitálu na ukrajinský trh.

Současný stav kooperace ukrajinských a evropských firem lze nazvat „jednoduchou“ formou kooperace. Má následující charakteristiky:

- 1) Kooperace mezi Ukrajinou a zeměmi EU má omezený charakter co se týče sortimentu zboží, forem ekonomických vztahů, vlivu na ukrajinskou ekonomiku,
- 2) Ukrajina je transformující se ekonomikou, je recipientem úvěrů, které jsou poskytovány pro realizaci různých projektů, rozvoj tržní infrastruktury. Vede to ke zvýšení schodku ukrajinské platební bilance. Ukrajina se tak stává dlužnickou zemí,
- 3) V ekonomických vztazích mezi ukrajinskými a evropskými zeměmi převládají jednoduché exportně-importní operace, výměnný obchod. Evropské investory stále váhají ohledně investování do ukrajinské ekonomiky, i když některé kapitálové transfery jsou značné (tabáková výroba),
- 4) Kooperace je oboustranná, přičemž ukrajinští a evropští podnikatelé jsou zainteresovaní v ochraně svých investic, nikoliv v navázání dlouhodobých kontaktů a spoluprací,

Integrace Ukrajiny je podmíněná „dědictvím“ po Sovětském svazu. Za socialismu Ukrajina byla výrobcem meziproductů, konečné výrobky se vyráběly za hranicemi Ukrajiny. Evropský trh je přesycen metalurgickou výrobou a lehkým průmyslem, zemědělstvím. Ukrajina se právě na tyto oblasti specializuje. Ukrajinské exportéři nemají dostatečnou zkušenost na vnějším trhu, jsou nevzděláni v oblasti právní úpravy a komunitárního práva.

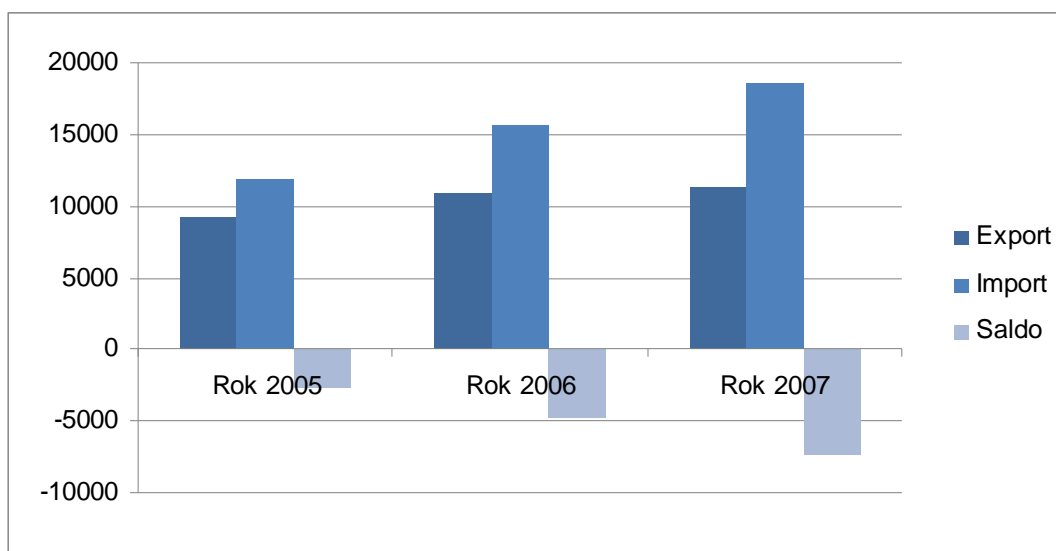
Hlavními partnery Ukrajiny co se týče exportu a importu jsou Německo, Itálie a Polsko. S Německem je těsná spolupráce Ukrajiny v oblasti automobilového průmyslu. Největší automobilky Německa expandují na Ukrajinský trh za účelem otevření nových prodejních poboček. Důležitým aspektem je to, že největší automobilka Německa – AUDI již otevřela své továrny a dodává automobilové součástky na Ukrajinu. Zatím se auta pouze sbírají na Ukrajině, ale myslím si, že v nejbližší době se bude uvažovat o výrobě osobních automobilů značky AUDI, VOLKSWAGEN, ŠKODA, SEAT.

S Itálií je těsná spolupráce Ukrajiny v oblasti automobilového průmyslu, textilního průmyslu, potravinářství. Rozvoj textilního průmyslu na Ukrajině předpokládá spolehlivost výroby textilních výrobků, proto vedoucí výrobci Itálie nemají obavy investovat do této sféry a podporovat vytvoření nových pracovních míst. Itálie má tak možnost expandovat na východní trhy, Ukrajina ze své stran rozvíje poměrně mladou oblast a dokáže soutěžit v kvalitě textilních výrobků se západními zeměmi.

Mezi Polskem a Ukrajinou je spolupráce v oblasti potravinářských výrobků a zemědělství. Polsko je též zemědělským státem, dováží obilí a potraviny do zemí EU, proto je důležité vědět, že Ukrajina je schopna soutěžit s Polskem co se týče obchodních podmínek a cenových relací.

Dále uvádím tabulku, ve které jsou znázorněné tržní vztahy Ukrajiny a EU.

Obrázek č. 2: Vnější tržní vztahy Ukrajiny se zeměmi EU

Zdroj: Stan zovirshinnja ekonomičnich vidnosti z krajinami Evropejského Sojuzu za 2006 rik, Deržkomstat Ukrajiny, 2006.

6. Vztahy Ukrajiny s Ruskem

Hlavní zvláštnosti vztahů Ukrajiny a zeměmi SNS je vysoká závislost na vnějších ekonomických a politických faktorech. Celý souhrn faktorů předurčuje tento region jako nejdůležitější pro ukrajinskou ekonomiku. Ukrajina je závislá na zemích SNS z historického hlediska, protože dlouhou dobu byla propojená jedinou ekonomikou a politikou. Tisíce ukrajinských firem mají pobočky nebo dceřiné společnosti v Rusku, Bělorusku a dalších státech SNS, na Ukrajině obrovský podíl HDP je tvořen firmami z SNS.

Dominantním partnerem Ukrajiny ze všech států SNS je Ruská federace. Export do Ruska dělá 770027,3 tisíc amerických dolarů⁷. Ukrajinský export a import je silně závislý na vztazích Ukrajina – Rusko. Ukrajina je závislá na Ruské federaci, protože velká část „kritického“ importu plyne z Ruské federace. Mluvíme především o energetických zdrojích a automobilovém průmyslu. Pouze Rusko může „vstřebávat“ nekonkurenceschopné a nekvalitní zboží, které Ukrajina též produkuje. Rusko je vedoucím partnerem Ukrajiny v oblasti ekonomických vztahů.

Musím říct, že pro Ukrajinu je ruský trh hlavním místem odbytu, přestože Rusko má dostatek finančních prostředků na nákup prakticky všech substitutů ukrajinských výrobků v zahraničí. Rusko je zvláštním druhem monopolu pro Ukrajinu, protože stanoví své vlastní podmínky exportu a importu, cenové relace a jiné parametry obchodů.

Mezi Ukrajinou a Ruskem je v současné době velké napětí, protože v posledních letech Rusko namítá Ukrajině ohledně „odsávání“ ruského plynu z potrubí, které vedou přes území Ukrajiny a dodávají plyn do států EU. Ukrajina se neospravedlňuje a udává dluh Rusku za plyn ve finančním vyjádření, který je podle ruských statistik o hodně vyšší. Problémem je to, že pro Rusko je tento tranzit skrz Ukrajinu jedinou možností, jak dodat plyn na území Evropské unie, proto musí podstoupit takovým podmínkám.

V posledních letech se často diskutuje nová cesta pro tranzit plynu do zemí EU, a to přes pobaltské státy. Všichni ale vědí, že vztahy Ruska a pobaltských států je horší, než vztahy Ruska a Ukrajiny, proto tato otázka nemá zatím vhodné řešení.

---

⁷ Údaje z ledna 2007

Ekonomické vztahy mezi Ruskem a Ukrajinou by měly být založeny na rovnoprávných vztazích. Respektovat se musí národní ekonomické zájmy obou států. Proto je nutná vhodná koncepce ukrajinsko-ruských ekonomických vztahů, která by řešila problémy a předpoklady pro formování zmíněných vztahů, respektovala zájmy a priority dvou partnerů, rozvíjela principy ekonomické spolupráce.

Základem pro takovou koncepci je Dohoda o smíru, kooperaci a partnerství mezi Ukrajinou a Ruskem, Program ekonomické kooperace do roku 2007 a koncepce národní bezpečnosti států, které zahrnují souhrn oficiálně přijatých pohledů na cíle a státní strategii ekonomického zabezpečení států.

Dohoda o smíru, kooperaci a partnerství mezi Ruskem a Ukrajinou vyjadřuje snahu ke koordinaci cenové, daňové, investiční, tržní, ekonomické a celní politiky. Státy musí podporovat vzájemnou spolupráci a rozvoj přímých ekonomických vztahů.

Obrat zboží mezi Ukrajinou a Ruskem se zvýšil o 29 procent v roce 2007 (15,43 miliard amerických dolarů). Vývoz ukrajinských zboží se zvýšil o 61,1 procent (5874,5 miliony amerických dolarů). V roce 2007 se poprvé podařilo snížit záporné saldo obchodní bilance skoro o miliardu amerických dolarů.

V roce 2008 se očekává, že obchod mezi Ruskem a Ukrajinou bude cca 30 miliard amerických dolarů, což bude nejvyšším ukazatelem za celou historii obchodních vztahů mezi Ukrajinou a Ruskem.

7. Ukrajina a výhled do budoucna

Jak jsem psal v této bakalářské práci, Ukrajina je stále závislým státem, jehož ekonomika nemůže fungovat nezávisle od Ruska a států Evropské unie.

Ukrajina má v podstatě tři možnosti:

- 1) Navázat těsnou spolupráci se zeměmi EU a dělat vše možné proto, aby se stát členským státem Evropského společenství,
- 2) Posílit spolupráci s Ruskem a jinými státy SNS a zpevnit svou pozici na východních trzích,
- 3) Osamostatnit se a začít se rozvíjet svým směrem bez ohledu na ostatní země.

Chtěl bych tyto tři možnosti okomentovat v následujícím výkladu.

První možnost je podle mě nevhodná z toho důvodu, že Ukrajina se může snažit sebevěc, ale neúspěšně. Ukrajina je velkým státem s obrovským hospodářským potenciálem. V případě, že Ukrajina bude jedním ze členských států EU, bude se na Ukrajinu připadat nejvíce finančních prostředků ze strukturálních fondů a evropského rozpočtu. Pro ostatní země Evropské unie je to značná nevýhoda, protože každý stát přispívá na základě své vyspělosti – hodnoty dosaženého HDP. Je velký rozdíl mezi Ukrajinou a členskými státy, což by vedlo k tomu, že by se Ukrajina stala čistě podporovaným státem, nikoliv přispívajícím. Nikdo neví, za jak dlouho by mohla Ukrajina splatit své potenciální dluhy do komunitárního rozpočtu, proto vstup Ukrajiny do EU je zátěží pro členské státy.

Dále Ukrajina je velkým státem, velice lidnatým. V případě vstupu do EU by Ukrajina byla druhým největším státem z členských zemí a jedním z nejlidnatějších, což znamená, že by měla velký podíl hlasů a velké rozhodovací pravomoci v Evropském parlamentu. Není to pro členské státy příznivá perspektiva, protože pronárodní politika ze strany Ukrajiny by mohla ovlivnit celý chod Společenství.

Třetím největším problémem je mentalita obyvatel. Ukrajina je bývalým socialistickým státem, lidí jsou zvyklí žít dle stanovených pravidel, ve státě, který je silně závislý na dalších ekonomikách. Obyvatelé Ukrajiny se nepodobají Evropanům, mají jiný

životní styl, jiné národní tradice a hodnoty. Po vstupu Ukrajiny do EU by s obyvatelé měli přeorientovat na západní styl života a naučit se žít „jinak“.

Pokud budu mluvit o druhé perspektivě Ukrajiny, co se týče budoucího ekonomického vývoje, musím říct, že je to nejvhodnější cesta pro Ukrajinu, jak se rozvíjet, posilovat svůj vnitřní trh a transformovat se.

Ruska federace vždycky byla a bude největším a nejstrategičtějším partnerem Ukrajiny ve všech oblastech. Ruská federace je pro Ukrajinu lákavým trhem, kde je možnost odbytu veškeré vyráběné zboží. Ruská federace má velice specifický trh, který má obrovské rozměry a má některé charakteristiky transformujícího se trhu, na který je možné vstoupit za podmínek, že dobře znáš podmínky fungování. Ukrajina historicky je nejstarším partnerem Ruska, předpokládá se, že bude i nadále spolupracovat „ve velkém“ co se týče obchodu a ekonomiky.

Zvláštní výzvou pro oba státy je navázání těsnější spolupráci. Státy by se měly zamyslet nad tím, že společně budou silnější a dynamičtější ekonomikou, která by mohla soutěžit v konkurenceschopnosti s EU a Spojenými státy. I když tato myšlenka zní jako neskutečnost, je to možné jen díky tomu, že tyto státy dobře vědí, jak spolupracovat. Ruská mentalita je Ukrajincům dobře známa, přírodní, geografické, klimatické, demografické podmínky jsou podobné.

Ruská federace by mohla investovat do rozvoje Ukrajiny finanční prostředky a dovážet kapitál, který je nezbytný pro rozvoj všech oblastí. Ukrajina by se mohla zavázat dodržovat jisté podmínky spolupráce, zároveň otevřít svůj trh evropským a americkým firmám. Výhoda by byla oboustranná.

Třetí možnost je z mého pohledu nevhodná. Je to cesta, kterou má Ukrajina v současné době. Problémem je, že se Ukrajina může dostat do bludného kruhu chudoby, nebude schopná splácet své dluhy a dostane se do obrovských dluhů. Ukrajina potřebuje značné finanční prostředky, které dostane pouze na základě těsně spolupráce s evropskými státy nebo Ruskem.

Závěr

V této bakalářské práci jsem psal o obchodní politice Ukrajiny, o vnějších vztazích s Ruskem, s Evropskou unií. Cílem práce bylo popsat a vymezit základní principy obchodní politiky Ukrajiny, hlavní body její integrace do Evropské unie, vymezit hlavní aspekty obchodní politiky Ukrajiny.

Budoucí vývoj Ukrajiny je závislý zejména na spolupráce se sousedními republikami a s mezinárodními organizacemi. Jak jsem zjistil, Ukrajina nemá jednu velkou zónu volného obchodu podobnou Evropské unií. Existují sice zóny volného obchodu Ukrajiny s ostatními státy, ale nejsou pro Ukrajinu významné. Důležitým krokem v tomto směru by bylo vytvoření zóny volného obchodu s Ruskem nebo evropskými státy. Jedna z takových zón by se mohla vytvořit již v blízké budoucnosti. Členy této zóny by byly některé členské státy evropské unie. Tento krok by přispěl ke zlepšení zahraničního obchodu Ukrajiny a vytvořil by nutné předpoklady pro vstup Ukrajiny do EU.

V této práci jsem psal o celním sazebníku Ukrajiny, o jeho ratifikaci v nové podobě. V současné době je celní sazebník harmonizován s požadavky Světové obchodní organizace, do které Ukrajina vstoupí 16. Května 2008. To je též zásadní změna pro Ukrajinu, protože o vstup do WTO se Ukrajina usilovala již od roku 2002. Být součástí Světové obchodní organizace znamená těsnou spolupráce s její členskými státy, proniknutí na jejich trhy se zbožím.

Vnitřní trh Ukrajiny je pro mě dobře znám. Je jasné, proč se Ukrajina považuje za zemi průmyslovou a zemědělskou. Pro pochopení postavení Ukrajiny v současné ekonomice je důležité vědět, jaké místo zaujímal Ukrajina v bývalém Sovětském svazu, v SNS. Na Ukrajině se vždy těžily přírodní zdroje, je to země, která je na východě průmyslová, na západě zemědělská. Výroby vždycky měla podobu průmyslového zpracování, výrobky se exportovaly do zemí Sovětského svazu. Ukrajina byla závislá na Rusku v oblasti importu jiných spotřebních zboží.

V současné době situace je taková, že zemědělské výrobky jsou exportovány do zemí EU a do Ruska, ale v EU nejsou moc vítány, protože zemědělské státy Evropské unie nechtějí mít na trhu silného konkurenta. Vzhledem k cenám, za které Ukrajina nabízí své zemědělské výrobky, mohla být na prvním místě. Proto strategickou zónou odbytu zemědělských výrobků

z Ukrajiny je stále Rusko, které tvrdí své ceny a obchodní podmínky a vystupuje v roli lídra v těchto vztazích.

V práci jsem psal, že Ukrajina importuje hodně osobních automobilů. Se zvýšením životní úrovně je na Ukrajině zvýšená poptávka po dobrých a kvalitních autech. Z Ruské federace se auta již neimportují tak, jako dříve, protože kvalita ruských aut je značně horší, než aut z Evropy. Mezi Ruskem a Ukrajinou je celní hranice, proto při dovozu aut firma stejně musí platit velká cla a poplatky.

Mnoho evropských automobilek si otevírají pobočky na Ukrajině. Jednou z takových organizací je česká Škoda. Továrny se otevírají v různých městech, auta se dodávají nejen na Ukrajinu, ale do Ruské federace, do jiných států bývalého Sovětského svazu. Proto Ukrajina vystupuje nejdřív jako dovozce součástek, po výrobě a zpracování vystupuje jako vývozce osobních aut, která mají vysokou kvalitu a jsou konkurenceschopné.

Je jasné, že po rozpadu Sovětského svazu, po Perestrojce, po všech změnách v ekonomice státu je snaha Ukrajiny se stát vyspělým státem s rozvinutou tržní ekonomikou jasná. Ukrajina jde dobrým směrem, ale stále není rozhodnutá, ke kterému táboru se má přiklonit. B poslední kapitole jsem doporučil možné směry rozvoje Ukrajiny a myslím si, že v podmínkách světové globalizace by se mezi Ukrajinou a Ruskem měla vytvořit zóna volného obchodu, eliminovat se cla a poplatky, rozvinout se tržní konjunktura. Ukrajina potřebuje prostředky a důvěru investorů.

Doufám, že práce splňuje všechny kladené požadavky a bude příspěvkem pro čtenáře, který se o obchodní politiku Ukrajiny zajímá.

Cílem práce bylo dospět k závěru, jaký typ obchodní politiky a vnějších ekonomických vztahů je vhodný pro bývalou socialistickou zemi, doporučit vhodné strategie a poskytnout nejdůležitější údaje ekonomické situaci této zemi. V průběhu psaní práce jsem pochopil, že není jednoduché stanovit pro Ukrajinu vhodný směr rozvoje obchodní politiky, protože v porovnání s vyspělými evropskými zeměmi je to stát, který nemá přednastavené cíle a strategii. Na Ukrajině neexistuje instituce podobné českým agenturám podpory průmyslu a podnikání, podpory exportérů a importérů. Celní sazebník je zákonem, který se mění více než pětkrát za rok, protože se Ukrajina přizpůsobuje změnám vnějšího a vnitřního trhu. Nejsou jednoznačné vztahy s ostatními zeměmi a obchodní politika ohledně komodit dovážených a vyvážených. Proto jsem nastínil tři možné cesty rozvoje, každá by mohla být vhodná pro Ukrajinu, v případě, že bude podpořená vhodnou strategií a taktikou.

Použité zdroje a literatura

- 1) Balackij E., Pavličenko, R.: Inostrannye investici i ekonomičeskij rost: teorija i praktika issledovanija. MEiMO - 2002. - №1. – str. 52-59,
- 2) Šulženko, M.: Privlekatelnost Ukrajiny v glazah investora, Korespondent – 13.11.2002,
- 3) Nosova, O.: Prjamye inostrannye investici v transformacionnoj ekonomike Ukrajiny. Ekonomika Ukrajiny – 2000 - № 5,
- 4) Gubskij B. Perspektivy evrointegracii Ukrajiny. Strategičeskaja panorama – 2002- m3
- 5) Grinberg R.S., Vašalov V.A aj. Novyj podhod k ekonomičeskij otnošenijam Rossii i Ukrajiny 2006. – str. 28,
- 6) Mantusov V. B.: Integracionnye obrazovanija v ramkah SNG, 2001, №12;
- 7) Pokrovskij V. A. „Nekotorye ekonomičeskij aspekty sotrudničestva stran SNG 2003,
- 8) Rybalkina: Mirovye ekonomičeskie otnošenija, Moskva, 2003,
- 9) <http://www.podrobnosti.ua/economy/foreign/2007/04/16/415916.html>,
- 10) <http://www.inosmi.ru/translation/217791.html>,

Přílohy

Příloha 1: znaky ukrajinské státnosti

Obrázek č. 3: vlajka Ukrajiny⁸

Obrázek č. 4: znak Ukrajiny⁹

---

⁸ Zdroj: Wikipedie, otevřená encyklopedie, hledaný výraz „Ukrajina“, dostupné na: www.wikipedia.com

⁹ Zdroj: Wikipedie, otevřená encyklopedie, hledaný výraz „Ukrajina“, dostupné na: www.wikipedia.com

Obrázek 5: Ukrajina na mapě Evropy

Zdroj: Wikipedie, otevřená encyklopedie, hledaný výraz „Ukrajina“,

dostupné na: www.wikipedia.com

Příloha 2: obchod Ukrajiny se státy SNS

Tabulka č. 1: obchod Ukrajiny se státy SNS – leden 2007

	Export	Import	
	Suma (v tis. amerických dolarů)	Suma (v tis. amerických dolarů)	Saldo
Azerbajdžán	43432,9	2021,0	41411,9
Arménie	88654,8	73419,4	15235,4
Bělorusko	11603,7	1775,7	9828,0
Gruzie	26613,0	6025,8	20587,2
Kazachstán	51855,7	194704,0	-142848,3
Kyrgyzstán	4417,0	798,7	3618,2
Moldávie	45046,3	7411,5	37634,8
Rusko	770027,3	980192,3	-210165,1
Tádžikistán	1734,8	508,3	1226,5
Turkmenistán	8022,6	606148,4	-598125,8
Uzbekistán	10567,5	10364,7	202,8
Celkem	1061975,4	1883370,0	-821394,6